

δηκότος. Τόσον τῷ ὄντι ἀγοπῶσι τὸν αὐτοκράτορα καὶ σείδονται τοὺς σκοποὺς του αἱ ἐμπορικαὶ πόλεις, ὥστε φιλοτιμοῦνται καὶ δι' αὐτοράτων βοιθειῶν νὰ τὸν εὐχαριστήσωσιν. Οὕτω κατὰ τὸ 1836 οἱ ἔμποροι τῆς Νίζνας Νοβογορόδ συνεισέφερον 1,500,000 ρουβλίων πρὸς κρηπίδωσιν τοῦ Βόλγα, τὴν ὁποίαν συνέλαβε κατὰ νοὺν καὶ ἐπιθύμησεν ὁ Μονάρχης διαβαίων ἐκεῖθεν. Ἄν δὲ καὶ ὑπάρχῃ ἀπόλυτος ἡ ἐξουσία, δυσκόλως ὁμως δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ ἐκτάκτους καὶ βρεῖς φόρους. Ὡς περιστελλόντας τὰ προνόμια τῆς τε ἀριστοκρατικῆς καὶ μεροπολίτιδος τάξεως. Ὅθεν αἱ ἀνάγκαι τῆς Κυβερνήσεώς του ὁσημέραι αὐξανόμεναι, (1) διὰ τῶν πόρων τοῦ ἐμπορίου οἰκονομοῦνται κυρίως· ἀλλὰ διὰ τὴν προκοπὴν τὸ ἐμπόριον ἀπαιτεῖ πίστιν δημόσιον καὶ πόρους καταναλώσεως, καὶ σχεσεῖς μετὰ τῆς Εὐρώπης· ταῦτα δὲ γίνονται διὰ τῆς συνετῆς καὶ προνοήμονος τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου Κυβερνήσεως.

Ἐθαύματα πάντοτε ἀναγινώσκων ἐπισταμένως καὶ ἐρευνῶν τὰ περὶ Ῥωσσίας, πόσαι περιστάσεις συντελοῦσιν εἰς τὴν κοινωνικὴν αὐτῆς εὐπραγίαν καὶ ἀπλευθέρωσιν, ἐνῶ ἐφαίνοντο ὅτι ἔτεινον μάλιστα νὰ τὴν ἐμποδίζωσιν. Οὕτω μετὰ τῶν πολυπληθῶν καὶ γιγαντιαίων καταστημάτων τῆς Ῥωσσίας ἐξέχουσι τὰ ὑπέροπλα διὰ τὴν περιουσίαν των Ὁρσαντοροεῖα, ἡ μᾶλλον ἐκθετοροεῖα, τὰ ὁποῖα ἡ Κυβέρνησις δὲν ἐδίσταζε κατ' ἀρχὰς νὰ βοηθήσῃ γενναίως πρὸς αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ· διότι τὰ ἀνατρεφόμενα αὐτόθι πολυπληθὴ παῖδια ἐρευνωμένης τῆς φυσικῆς των κλίσεως παραδίδονται εἰς διάφορα ἐπιτηδεύματα, ὥστε δύνανται νὰ εἰσέλθωσι καὶ εἰς τὰς ἀκαδημίας καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἐπιστημονικοὺς συλλόγους. Εὐρίσκονται τῷ ὄντι ἐξ αὐτῶν ἤδη πάμπολλοι ἄνδρες διάσημοι εἰς πάντας τοὺς κλάδους τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας· ὅθεν καὶ ὁ περιφημόταμος ἀστρονόμος τῆς Ῥωσσίας ἀνήκει εἰς αὐτὴν τὴν τάξιν, ἥτις, καθὼς καὶ ἡ τῶν ἐμπόρων, διακρίνεται κατὰ τὰ φιλελεύθερα καὶ σχεδὸν δημοκρατικὰ φρονήματα, συνδυαζόμενα συχνάκις μετὰ βαθύτατον σέβας πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἰδιαζόντως δὲ πρὸς τὴν ἀποθανοῦσαν αὐτοκαρτόρισσαν Μαρίαν, ἥτις κατέβαλε πολλὸν ζῆλον ὑπὲρ τῆς προόδου τῶν προκειμένων καταστημάτων. Διότι καὶ ἄλλοι, ἐξαίρετως ὅμως εἰς τὴν Μόσχαν, χρησιμεύουσιν ὡς ἀποθιματικαὶ συνάμα καὶ δανειστικαὶ τράπεζαι. Δι' αὐτῶν ἡ Κυβέρνησις δανείζει τοὺς πλουσίους ἐπὶ ὑποθήκῃ ἀκινήτων κτημάτων, τὸ δ' ἐκ τούτου κέρδη ἀποβαίνουσι τσαυτῇ, ὥστε οὐχὶ μόνον εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ καταστήματος ἀρκοῦσιν, ἀλλ' ἀφίρουν καὶ περισσεύμα. Εἰς δύο ἐκ τῶν τοιούτων καταστημάτων τῆς Μόσχας καὶ τῆς Παιτρύπολως εὐρίσκονται εἰσέτι κατατεθειμένα καὶ τὰ πολυθρόλλητα εἰς τὴν Ἑλλάδα κληροδοτήματά τινων πλουσίων ὁμογενῶν.

Εἰς τὴν Ῥωσσίαν ὁ μέγας Πέτρος πρῶτος καὶ

κυρίως διέδωκε τὴν παιδείαν διότι αὐτὸς ἐγνώριζε ἐξέτιμα τοὺς ἔχοντες αὐτὴν, ὡς ἔμπορος, ὅστις γνωρίζει καὶ ἐκτιμᾷ τὸ εἶδος τῶν ἐμπορευμάτων ἡρχιται δὲ ἐκ τῶν κατωτέρων τάξεων παρὼν διὰ μιᾶς, τὸ ἐπὶ συχνάκις ἐπιφέρει πάντῃ ἐναντία τοῦ ποθομένου ἐκτελέσματα καὶ ἀνατρέπει τὴν κοινωνίαν, ὡς μετὰ νομῶν τῶν θεμελίων της. Ἐπειδὴ εἶδεν ὅτι ἡ Ῥωσσία τὴν ὁποίαν πρέπει εἰς πάντα νὰ λαμβάνῃ ὁδηγὸν σύμβουλον ὁ ἄνθρωπος, φωτίζει πρῶτον ἀνατέλλοντα τοῦ ἡλίου, τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων, τὰς ὁροφὰς τοῦ οἰκοδομῶν τὰ κωδονοστάσια τῶν ἐκκλησιῶν, τὰ ἐκ τῶν δένδρων, βαθυτῶν δὲ καὶ κατ' ὀλίγον καταβαίνοντες εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη, εἰσδύει εἰς στενοπόρους ἐκτελείται δὲ εἰς τοὺς μυχοὺς καὶ εἰς τὰς γωνίας.

Ὁ μέγας Πέτρος, ὅστις ἐδημιούργησεν ὡς ἐκ γείας στρατοὺς καὶ στόλους καὶ πόλεις, δὲν ἐβλῆκε νὰ δημιουργήσῃ εὐθὺς καὶ τὴν παιδείαν· διὰ τὴν αὐτὴν τὸ φῶς τοῦτο, ἔχει ἀνάγκην πολλῶν ἐτῶν, ἐπὶ πλειοτέρων ἔως εὖ ὡσιμάσασιν οἱ καρποὶ τοῦ τοῦ ὑπαίθρου. Διὰ τοῦτο ὁ αὐτοκράτωρ ἐφρόντισεν νὰ στηρίξῃ πανταχοῦ διδασκαλεῖα, ὅπου προετοιμαζομένη διδασκαλὸς ξένου πανταχοῦθεν ἐρχόμενοι· σχολεῖα νηπιαγῆς καὶ μηχανικῆς ἀνηγέρασαν ἀνέκαθεν εἰς τὴν Πάρισον, τὸ Νοβογορόδ. Γερουσία, τὴν Μόσχαν καὶ Βολόγδα (1) ἄλλα δὲ ἐξάφορα συνεκροτήθησαν εἰς Μόσχῃ, ὅπου πάντες οἱ εὐγενεῖς καὶ λειτουργοὶ δημοσίου διατάχθησαν νὰ πέμψωσι τὰ τέκνα των. Μεταῦτα δὲ ἡ παιδεία ἐξετάθη καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ξεῖς· κατὰ δὲ τὸ τελευταῖον τῆς ζωῆς του ὁ αὐτοκράτωρ ἐσχέδιασε καὶ τὴν ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν, ἀλλ' ἀπέκειτο εἰς ἄλλον νὰ τὴν καταστήσει.

Ἡ αὐτοκρ. Ἄννα ἀπηγόρευσε νὰ προβιβάσῃ στρατιῶται καὶ ὁπαγματικοὶ πάντῃ ἀγράμματοι σύστησε τὸ σχολεῖον τῶν Εὐγενῶν εἰς Πετρούπολιν καὶ ἄλλο εἰς τὸ Ἀστραχάνιον ὑπὲρ τῶν Καλμύκων καὶ εἰς τὸ Κιζάν ὑπὲρ τῶν Ταρτάρων, διατάσσεται ὑποβάλληται εἰς αὐτὴν κατ' ἔτος ἐκθεσις τῆς προκοπῆς καὶ τῆς καταστάσεως τῶν σχολείων.

Ἄλλ' ἡ αὐτοκρατορίσσα Ἐλισάβετ προχώρησε ἐπὶ ἐκείναι· διότι ἐπέβαλε πρόστιμοι καὶ ποινὴν εἰς τοὺς γονεῖς τοὺς παραμελοῦντας τῶν τέκνων τὴν ἀνατροφὴν ἐδικαίωσε δὲ τὸν ζῆλον τοῦτον καθ' ὅλην τὴν ἐκπαίδευσιν, συστήσασα καὶ τῆς Μόσχας τὸ Πανεπιστήμιον.

Ἄλλ' ἐξαίρετως ἡ αὐτοκρ. Αἰκατερίνη ἐπέβαλε τὰ σχολεῖα, συστήσασα καὶ τὸ ὄργανον τῆς παιδείας (3) Ἐπ' αὐτῆς ὁ Προκόπιος Διμήδορ ἔγραψε κεφάλαιον 205,000 ρουβλίων εἰς συντήρησιν κατὸν μαθητῶν τοῦ ἐμπορικοῦ σχολείου (4), καὶ εἰς δειγμα πατριωτισμοῦ καὶ γενναιότητος, τὸ ἐκ

(1) Μόνον τὸ ναυτικόν, τὸ ὁποῖον πολλὰ πλεονάζει ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος, ἀπερρόγη ἀπερρόγους ποσότητας (ὑπὲρ τὰς 40,000 ρουβλίων)

(1) Διάταγ. 30 Ἀπριλ. 1720

(2) Διάταγ. 13 Νοεμβρ. 1739.

(3) Διάταγ. 1 Σεπτ. 1763.

(4) De l'instruction en Russie par le Bar. Alex. de Kreusenstern. Varsovie 1837.